

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน
ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**
Guidelines for Developing Financial Literacy, Savings, and Investment Skills
Among Teachers and Education Personnel Attached to the
Office of Special Education Bureau

¹พิทักษ์ ปินใจ, ²ยงยุทธ ยะบุญธง และ ³ธารณ์ ทองงอก

¹Pitak Pinjai, ²Yongyouth Yaboonthong and ³Tharn Thongnok

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand.

E-mail: ¹pitakpinjai@gmail.com, ²yongyouth.y@cmu.ac.th, ³tharn.th@cmu.ac.th

Received Aril 7, 2025; Revised May 12, 2025; Accepted May 25, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี 3) จัดทำและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 372 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปที่ความเชื่อมั่น 0.95 และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและกำหนดสัดส่วนกลุ่มเป้าหมายสำหรับสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน สำหรับจัดทำและตรวจสอบแนวทาง จำนวน 11 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบบันทึกการจัดทำแนวทาง 4) แบบตรวจสอบแนวทาง และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงอันดับ อันดับแรก คือ การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และการวางแผนภาษีและเกษียณอายุ อันดับสอง คือ การสร้างวินัยทางการเงิน และสุดท้าย คือ การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี พบว่า สถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเริ่มต้นวางแผนจัดสรรการเงินอย่างเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาทักษะการลงทุน การสร้างแหล่งรายได้ และความรู้วางแผนภาษี 3) แนวทางที่จัดทำขึ้น มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) วิธีการ ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 3.1) การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน 3.2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ในส่วนของผลการตรวจสอบ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; การเงิน; การออม; การลงทุน; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) study the needs for developing financial literacy, savings, and investment competencies among teachers and educational personnel; 2) examine effective guidelines for developing financial literacy, savings, and investment competencies from educational institutions with best practices; and 3) develop and validate guidelines for developing financial literacy, savings, and Investment skills among teachers and education personnel. The key informants consisted of 372 school administrators, teachers, and educational personnel. The sample size was determined using the Krejcie & Morgan table at a confidence level of 0.95, employing stratified random sampling with proportional allocation. The target group for interviews included 6 individuals, while 11 participants were purposively selected for guideline development and validation. Research instruments included: 1) questionnaires, 2) interview forms, 3) guideline development forms, and 4) guideline validation forms. and the quality of the entire instrument is 0.99 Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed:

1) The overall need for developing financial literacy, savings, and investment competencies among teachers and educational personnel was at the highest level. When ranked, setting financial goals and tax and retirement planning ranked first, followed by establishing financial discipline, and finally developing investment analysis skills.

2) The guidelines for developing financial literacy, savings, and investment competencies from best-practice educational institutions included providing knowledge about systematic financial planning, using technology as a tool to develop investment skills, creating additional income sources, and providing knowledge on tax planning.

3) The developed guidelines consisted of 4 components: 1) Principles and rationale; 2) Objectives; 3) Methods comprising 8 aspects: 3.1) Current financial status assessment, 3.2) Setting financial goals, 3.3) Enhancing financial knowledge, 3.4) Establishing financial discipline, 3.5) Initiating savings and investments, 3.6) Developing investment analysis skills, 3.7) Creating additional income sources, and 3.8) Tax and retirement planning; and 4) Success conditions. The validation results showed that the overall appropriateness of the guidelines was at a high level, while the overall feasibility was at the highest level.

Keywords: Developing Literacy; Financial; Savings; Investment; The Office of Special Education Bureau

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่เร่งด่วนและมีความสำคัญต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมากในยุคปัจจุบัน คือ ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อที่ 2 การแก้ไขปัญหาหนี้สินครู 2.1) จัดตั้งศูนย์และสถานี่แก้หนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ 2.2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา 2.3) ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา โดนเป้าหมายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต้องการ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการวางแผนการใช้จ่ายและการเก็บออมเงินให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งปลูกฝังผู้ที่ได้รับการบรรจุใหม่ ให้มีความรู้ สร้างวินัยการบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ผลการสำรวจในปี 2566 พบว่ามีครูและบุคลากรทางการศึกษารายละ 86 ที่มีเงินเดือนหลังหักชำระหนี้เหลือน้อยกว่าร้อยละ 30 (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ซึ่งถ้าระดับครัวเรือนมีการบริหารการเงินผิดพลาด มีรายได้น้อยแต่ใช้จ่ายเกินตัว มีภาระหนี้สินสูง สิ่งเหล่านี้มักเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพจิตใจ และแรงจูงใจในการทำงาน จะเห็นได้ว่าความมั่งคั่งทางการเงินของครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน ดังนั้น หากครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับครัวเรือนมีการวางแผนทางการเงินที่ดี และมีวินัยทางการเงินที่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่วางไว้ ย่อมส่งผลให้ตนเองและครอบครัวมีความมั่งคั่งทางการเงินได้ อีกทั้งยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข

สมรรถนะด้านการเงินมีความสำคัญอย่างมากทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน การมีทักษะด้านการเงินช่วยให้สามารถวางแผนการใช้จ่าย จัดการรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการจัดการการเงินที่ดี มีเงินสำรองในกรณีฉุกเฉิน และสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ และความรู้ทางการเงินช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบของหนี้สิน และสามารถบริหารจัดการหนี้ได้ดี ลดความเสี่ยงในการเกิดหนี้สินที่เกินความจำเป็น อีกทั้งการวางแผนการลงทุนด้านการเงินช่วยให้สามารถวิเคราะห์และวางแผนการลงทุนได้ดี เพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้จากการลงทุน เช่น การลงทุนในหุ้น พันธบัตร หรืออสังหาริมทรัพย์ เพื่อปลายทางคือการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณ (Oteng et al., 2024) การวางแผนทางการเงินที่ดีช่วยให้มีเงินเก็บพอสำหรับการเกษียณ ทำให้สามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างมั่นคง และไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (อารีย์ ผั่วสกุลพันธ์, 2561) จะเห็นได้ว่าทักษะด้านการเงินช่วยให้สามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีเหตุผล ลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาดสร้างเสถียรภาพทางการเงิน ลดความขัดแย้งทางการเงินในครอบครัว และสามารถวางแผนการเงินร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Cheeking et al., 2020) และสมรรถนะด้านการออมมีความสำคัญอย่างมากในหลายๆ ด้านของชีวิต การเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต การออมเงินเป็นพื้นฐานสำคัญในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินระยะสั้นและระยะยาว ช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงิน ทำให้มีความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางการเงินในอนาคต ช่วยลดความเครียดและความกังวลเกี่ยวกับการเงิน ทำให้สามารถมุ่งเน้นในการทำงานและการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การออมเงินอย่างต่อเนื่องช่วยให้มีเงินเพียงพอสำหรับการเกษียณ ทำให้สามารถใช้ชีวิตในวัยเกษียณได้อย่างมั่นคงและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (ณฐมน เพิ่มสุขและนภาพร นิลารณ์กุล, 2564) และสมรรถนะด้านการลงทุนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว ช่วยให้เงินเติบโตผ่านการสร้างรายได้เพิ่มเติมจากดอกเบี้ย เงินปันผล หรือกำไรจากการขายสินทรัพย์ การลงทุนต้องการการวิเคราะห์และการตัดสินใจที่มีข้อมูลสนับสนุน การพัฒนาทักษะนี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มตลาด ประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ และตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (ต้องพงศ์ พงษ์พานิช, 2567)

ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เนื้อหาของทักษะด้านการเงิน (Financial Literacy) โดยอ้างอิงแนวคิดจาก ทักษะการเงินสำหรับผู้ใหญ่ OECD (2022) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) ได้อธิบายถึงสถานการณ์ปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่าส่วนใหญ่ขาดความรู้ ทักษะด้านการบริหารจัดการเงินในชีวิตประจำวัน อยากมีรายได้เสริมแต่ขาดความรู้และไม่มีทุนทรัพย์ ถูกชักจูงโดยการตลาดได้ง่าย จนมีภาวะการใช้เงินเกินตัวเมื่อเทียบกับรายได้ และไม่เห็นความสำคัญของการออม เป็นต้น และขาดความรู้ในการจัดสรร รายรับ-รายจ่าย ของตนเองและครอบครัว รวมถึงการวางแผนการเงินทั้งระยะสั้น-ยาว และไม่สนใจการเปรียบเทียบก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้า หรือใช้บริการทางการเงิน เช่น การกู้ยืมเงิน การใช้บัตรเครดิต การเบิกเงินสดล่วงหน้า ขาดวินัยทางการเงินของตนเองอย่างรุนแรง มีพฤติกรรมการใช้เงินไม่สอดคล้องกับรายได้ในปัจจุบัน (ปรียานันท์ ช่วยบุตดา, 2565) และมีแนวโน้มเป็นปัญหาในอนาคต โดยไม่ตระหนักในเรื่องการออมเงิน เนื่องจากยังมีเงินเก็บไม่เพียงพอ ฉะนั้น "ครูและบุคลากรทางการศึกษา" จึงมีปัญหานี้สิน เป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่ปัญหามานปลายจากขาดความสามารถชำระหนี้ได้ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออมและการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการเงิน การลงทุน และการออมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติให้คลี่คลายลงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
3. เพื่อจัดทำและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2561) ได้อธิบายแนวคิด สมรรถนะคุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ของบุคคล ได้แก่ แรงผลักดัน (Motive) อุปนิสัย (Trait) ทักษะความสามารถ (Skill) ภาพลักษณ์ส่วนตัว (Self-Image) บทบาททางสังคม (Social Role) องค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งบุคคลต้องมีคุณลักษณะเหล่านี้จึงจะมีผลการทำงานที่สูงกว่าคนทั่วไปหรือสูงกว่าเป้าหมาย และความสามารถที่แสดงออกทางพฤติกรรมและการกระทำในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางการเงิน การออมและการลงทุน

Peungposopa et al. (2023) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสมรรถนะด้านเงิน การออมและการลงทุน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรม ที่บุคคลมีและแสดงออกในการจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จผล และองค์ประกอบของสมรรถนะทางการเงินสมรรถนะทางการเงินประกอบด้วย 3

องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ความรู้ด้านการเงิน (Financial Knowledge) 2) ทักษะการจัดการเงิน (Financial Skills) 3) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน การออม และการลงทุน

1. การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน ตามแนวคิดของสุชนา สุขเสวี และคณะ (2565) อธิบายเกี่ยวกับการประเมินผลสถานะทางการเงิน ไว้ดังนี้ 1) การประเมินความเข้มแข็งทางการเงิน 2) การตรวจสอบปัญหาทางการเงิน 3) การประเมินความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน

2. การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ตามแนวคิดของ ณฐมน เพิ่มสุขและนภาพร นิลารณ์กุล (2562) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายทางการเงินได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคล ขั้นตอนที่ 5 การนำแผนการเงินไปปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 6 การทบทวนและตรวจสอบแผนการเงิน

3. การเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) ได้ให้ความหมาย ความรู้หรือทักษะที่ช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารหนี้สิน การออม การลงทุน และการวางแผนทางการเงิน ได้อ้างอิงจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ทักษะทางการเงินประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ความเข้าใจในหลักการทางการเงินพื้นฐาน ทศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) มุมมองและความคิดเกี่ยวกับการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

4. การสร้างวินัยทางการเงิน ตามแนวคิดของ ทฤตมณ ชี กิ่ง และคณะ (2563) อธิบายว่า วินัยทางการเงินเป็นแนวทางจัดการการเงินในด้านการหารายได้ การใช้จ่ายและการเก็บออม เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่ก่อหนี้สินจนเกินความสามารถในการชำระคืน Cheeking et al. (2020) สามารถแบ่งวินัยทางการเงินออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่วินัยด้านการออม หมายถึง การเก็บออมอย่างสม่ำเสมอในด้านระยะเวลาและมูลค่า การออมเงินตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับอายุ การใช้จ่าย หมายถึง การวางแผนการเงิน ใช้เงินอย่างคุ้มค่า คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการใช้จ่าย และเป็นการใช้จ่ายในสิ่งที่เหมาะสมแก่สถานภาพและความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. การเริ่มต้นการออมและการลงทุน ตามแนวคิดของ Oteng et al. (2024) ได้ให้ความหมายของการออมและการลงทุนว่า หมายถึง การเก็บหรือสะสมจากการแบ่งออกจากรายได้ เพื่อไว้สำหรับวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น การออมไว้เพื่อยามฉุกเฉิน โดยส่วนใหญ่จะออมในรูปแบบการออมที่มีความเสี่ยงต่ำและสภาพคล่องสูง และผลตอบแทนไม่สูงนัก เช่น เงินฝากสะสมทรัพย์ เงินฝากประจำ เป็นต้น

6. การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน ตามแนวคิดของ ปริญนันท์ ช่วยบุตดา (2565) สรุปได้ว่า ทักษะการวิเคราะห์การลงทุน หมายถึง การรับรู้ข่าวสารทางการเงินจากสื่อต่างๆ โดยมีการเลือกวิธีการจัดการเงินมาปรับใช้เกี่ยวกับการลงทุนของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ได้ และสามารถที่จะคาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการกระทำหรือการประเมินค่า

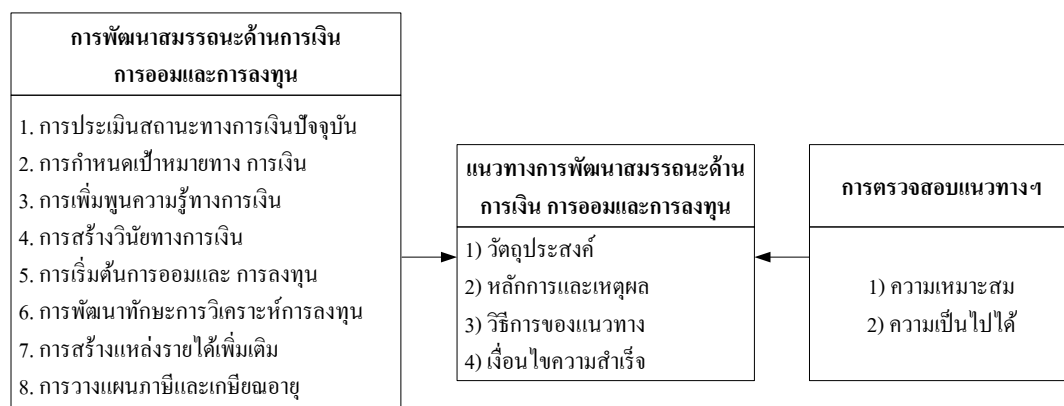
7. การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม ตามแนวคิดของ Kondratjevaa et al. (2021) รายได้คือผลตอบแทนที่ธุรกิจได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการ โดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทหลักตามที่ได้เสนอไว้ ดังนี้ 1) รายได้โดยตรง (Direct Income) หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นตามวิถีทางการค้าโดยปกติของกิจการ 2) รายได้อื่น (Other Income) หมายถึง รายได้ที่มีได้เกิดขึ้นตามวิถีทางการค้าโดยปกติของกิจการ

8. การวางแผนภาษีและเกษียณ แนวคิดของ Hessel (2016) ได้กล่าวไว้ว่า การเกษียณอายุถือเป็นช่วงเวลาสำคัญของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วและอาจก่อให้เกิดความกดดัน และอารีย์ ผั่วสกุลพันธ์ (2561) ได้อธิบาย การเกษียณอายุ หมายถึง การถอนตัวออกจากภาวะการทำงานหรืออาชีพประจำ อันเนื่องมาจากอายุที่มากขึ้นหรือเหตุผลอื่นๆ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสรุปเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสมรรถนะด้านการเงิน การออมและการลงทุน และสังเคราะห์สมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปได้ 8 ด้าน จากนั้นกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาวิธีจากการเลือกแบบเจาะจง พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้อง ความครอบคลุมเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป นำไปทดลอง (try-out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการกำหนดสัดส่วน ได้จำนวน 372 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 20 คน และครู จำนวน 332 คน และดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหา และสร้างประเด็นคำถาม โดยนำข้อมูลจากการศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 เป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม และผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีนโยบายการส่งเสริมการออม 2) เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนสำหรับแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 3) มีผลกระทบประเมินด้านบัญชีเต็ม 100 คะแนนของสถานศึกษา 4) เป็นบุคคลต้นแบบทางการเงินส่วนบุคคล และ 5) ประสบการณ์ตรงด้านการจัดการด้านการเงินส่วนบุคคลของครู จำนวน 3 คน และ ครูมีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ หรือสังคมศึกษา ที่มีความสนใจหรือเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น 2) เป็นครูผู้สนใจด้านการลงทุน 3) เป็นครูรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับการออมและการสร้างวินัยทางการเงินตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน 4) เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาความรู้ด้านการเงิน จำนวน 3 คน ติดต่อกันนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน และเวลา บันทึกผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขั้นตอนย่อยที่ 3.1 การจัดทำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันจัดทำร่างแนวทาง โดยมีองค์ประกอบ มีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการของแนวทาง และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนย่อยที่ 3.2 การตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างแบบตรวจสอบคุณภาพของแนวทาง ข้อคำถามโดยแยกประเด็นคำถามตามขอบเขตด้านเนื้อหา 2 ด้าน คือ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ นำแบบตรวจสอบไปดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หมายเลขการรับรอง CMUREC No. 67/322

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล

การพัฒนาสมรรถนะ ด้านการเงิน การออม และการลงทุน	สภาพปัจจุบัน			อันดับ สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์			อันดับ สภาพที่ พึง ประสงค์	ค่า PNI	อันดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล			
1.1 การประเมินสถานะ ทางการเงินปัจจุบัน	3.66	0.64	มาก	1	4.16	0.64	มาก	1	0.14	8
1.2 การกำหนดเป้าหมาย ทางการเงิน	3.45	0.73	ปานกลาง	3	4.03	0.79	มาก	2	0.17	1
1.3 การเพิ่มพูนความรู้ ทางการเงิน	3.47	0.78	ปานกลาง	2	3.98	0.76	มาก	6	0.15	5
1.4 การสร้างวินัยทาง การเงิน	3.45	0.67	ปานกลาง	3	4.00	0.80	มาก	4	0.16	3
1.5 การเริ่มต้นการออม และการลงทุน	3.44	0.69	ปานกลาง	5	4.00	0.76	มาก	4	0.16	3
1.6 การพัฒนาทักษะการ วิเคราะห์การลงทุน	3.42	0.79	ปานกลาง	7	3.92	0.78	มาก	7	0.14	8
1.7 การสร้างแหล่ง รายได้เพิ่มเติม	3.41	0.77	ปานกลาง	8	3.91	0.82	มาก	8	0.15	5
1.8 การวางแผนภาษีและ เกษียณอายุ	3.43	0.79	ปานกลาง	6	4.02	0.80	มาก	3	0.17	1
โดยรวม	3.47	0.68	ปานกลาง	-	4.00	0.71	มาก	-	0.15	-

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน ($\bar{x}$ = 3.61, S.D. = 0.64) และอันดับสุดท้าย คือ การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม ($\bar{x}$ = 3.41, S.D. = 0.77)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน ($\bar{x}$ = 4.16, S.D. = 0.64) และอันดับสุดท้าย คือ การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.82)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และ การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ (PNI = 0.17)

2. วิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ทั้ง 8 ด้าน สรุปได้ ดังนี้

1) การประเมินสถานะการเงินปัจจุบัน จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างละเอียดและเคร่งครัด โดยแยกประเภทค่าใช้จ่ายให้ชัดเจน จัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่าย

2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การเริ่มต้นวางแผนการเงินควรจัดทำบัญชีรายจ่ายประจำอย่างละเอียด ประเมินสถานะทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้

3) การเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อดิจิทัลและสิ่งพิมพ์ ผ่านหนังสือ การเงินที่มีชื่อเสียง เช่น พอร์วอยสอนลูก ติดตามความรู้จาก YouTube TikTok เพจการเงินและธุรกิจ

4) การสร้างวินัยทางการเงิน การจัดสรรสัดส่วนการเงินอย่างเป็นระบบ โดยมีทั้งแบบกำหนดสัดส่วน 1:2 (ใช้จ่าย:ออม) และแบบแบ่งเป็น 30% สำหรับเงินออม 30% สำหรับรายจ่ายประจำ และ 40% สำหรับชำระหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้

5) การเริ่มต้นการออมและการลงทุน เริ่มต้นจากการประเมินและวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ โดยจัดสรรเงินออมให้มีสภาพคล่องพร้อมใช้ในยามจำเป็น พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงการสร้างภาระหนี้จากบัตรเครดิตหรือสินเชื่อที่มีดอกเบี้ยสูง

6) การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน การเริ่มต้นจากการวิเคราะห์และทำความเข้าใจสถานะทางการเงินของตนเองอย่างถ่องแท้ โดยพิจารณาความสามารถในการใช้จ่าย กำลังทรัพย์ที่มี และจัดเตรียมเอกสารทางการเงินให้พร้อมสำหรับการขอสินเชื่อเมื่อจำเป็น พร้อมทั้งรักษาวินัยทางการเงินอย่างเคร่งครัด

7) การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม การเริ่มต้นจากการประเมินตนเอง ทั้งด้านความถนัด ทักษะ และความสามารถในการลงทุน พร้อมทั้งศึกษาทำความเข้าใจความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยพิจารณาความมั่นคงจากอาชีพหลักก่อนตัดสินใจลงทุนหรือทำธุรกิจเสริม

8) การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ การวางแผนลดหย่อนภาษีอย่างเป็นระบบ โดยใช้สิทธิประโยชน์ผ่านหลายช่องทาง เช่น การทำประกันสะสมทรัพย์ ประกันสุขภาพ การบริจาคเพื่อการศึกษา

3. การจัดทำและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1) ผลการร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ **1) หลักการและเหตุผล** การพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การจัดสรรรายรับ-รายจ่าย และวางแผนการเงินสร้างวินัยทางการเงิน การออม และการลงทุน สมรรถนะเหล่านี้ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความมั่นคงทางการเงิน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี **2) วัตถุประสงค์** 2.1) เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้เกิดประสิทธิภาพ 2.2) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ **3) วิธีการของแนวทาง** ตามขั้นตอน (ใช้ PDCA หรือเปล่า? ในของแต่ละด้าน 8 ด้าน 3.1) การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน 3.2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน 3.3) การเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน 3.4) การสร้างวินัยทางการเงิน 3.5) การเริ่มต้นการออมและการลงทุน 3.6) การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน 3.7) การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม 3.8) การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ และ **4) เงื่อนไขความสำเร็จ** แยกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 4.2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหลักการพัฒนาสมรรถนะอยู่ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การเป็นพี่เลี้ยง 3) การแนะนำ 4) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี 5) การฝึกอบรม

2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล

แนวทางการพัฒนา สมรรถนะด้านการเงิน การ ออมและการลงทุน	ความเหมาะสม (n=5)			การ ตัดสิน	ความเป็นไปได้ (n=5)			การ ตัดสิน
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1. หลักการและเหตุผล	4.40	0.45	มาก	ผ่าน	4.80	0.45	มากที่สุด	ผ่าน
2. วัตถุประสงค์	4.20	0.84	มาก	ผ่าน	4.60	0.55	มากที่สุด	ผ่าน
3. วิธีการของแนวทาง	4.50	0.27	มากที่สุด	ผ่าน	4.63	0.18	มากที่สุด	ผ่าน
4. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.43	0.32	มาก	ผ่าน	4.66	0.15	มาก	ผ่าน
รวม	4.45	0.28	มาก	ผ่าน	4.65	0.19	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 2 ความเหมาะสมของแนวทางฯ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.45$, $S.D. = 0.28$) และระดับความเป็นไปได้ของแนวทางฯ โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, $S.D. = 0.19$) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางฯ ในแต่ละองค์ประกอบ จากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ วิธีการของแนวทาง ($\bar{x} = 4.50$, $S.D. = 0.27$) และความเป็นไปได้ของแนวทางฯ ในแต่ละองค์ประกอบ จากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ หลักการและเหตุผล ($\bar{x} = 4.80$, $S.D. = 0.45$)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ผู้ศึกษานำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1) ความต้องการจำเป็น พบว่า อันดับที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ที่ผลออกมาเป็นเช่นนี้ เนื่องจากการมีเป้าหมายทางการเงินเป็นจุดแข็งที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว ประเมินสินทรัพย์ที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม ควบคู่กับมีระบบการออมที่ดี เป็นการสร้างความยืดหยุ่นทางการเงินเพื่อรับมือกับสถานการณ์ไม่คาดคิดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร กิจดำรงธรรม และจิรายุ หาญตระกูล (2566) ได้อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความมั่นคงและการเติบโตของสถานะทางการเงินของบุคคลได้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว คือ การประเมินสถานะทางการเงินอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ เกิดความมั่นคงทางการเงินและสามารถดำเนินการในสิ่งที่วางแผนไว้บรรลุผลตามเป้าหมาย (ณฐมน เพิ่มสุขและนภาพร นิลาภรณ์กุล, 2564) และ 2) การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ ที่ผลออกมาเช่น เนื่องจากการเกษียณอายุที่มีคุณภาพต้องอาศัยการวางแผนที่ครอบคลุม มีความรู้เงินออม ภาษี ประกันสุขภาพ ประกันสะสมทรัพย์ และการควบคู่กับการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ที่มีค่าใช้จ่ายสูง สอดคล้อง Oteng et al. (2024) พบว่า การวางแผนเกษียณอายุ เรื่องสุขภาพและประกันสุขภาพถือเป็นรากฐานสำคัญ เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลเป็นรายจ่ายหลักและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น การมีประกันสุขภาพที่เหมาะสมช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษี การลดหย่อนภาษี และวิธีการจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ทางภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (European Union OECD, 2022)

เมื่อพิจารณาแยกตามด้านจึงนำมาอภิปราย ดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านสร้างความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำหนดกรอบเวลาในออมเงิน เช่น เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และเงินฝากกระแสรายวัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขาดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดกรอบเวลาและจำนวนเงินในการออมที่ส่งผลต่อการสร้างนิสัยการออมที่ดี เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว นำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ดีได้ (European Union OECD, 2022)

วิธีการของแนวทาง คือ สถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเริ่มต้นวางแผนการเงิน โดยการกำหนด 3 ระยะ ได้แก่ 1) เป้าหมายระยะสั้น ระยะเวลา 1-3 ปี การสร้างเงินสำรองฉุกเฉิน 3-6 เท่าของค่าใช้จ่ายรายเดือน การซื้อประกันสุขภาพหรือประกันชีวิตที่เหมาะสม 2) เป้าหมายระยะกลาง ระยะเวลา 3-7 ปี การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่าเงินเพื่อ การซื้อกองทุนเพื่อการศึกษาของบุตร 3) เป้าหมายระยะยาว ระยะเวลา 7 ปีขึ้นไป ให้ลงทุนโดยใช้เงินทำงาน เช่นการถือสังหาริมทรัพย์ หรือหุ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐมน เพิ่มสุขและณภาพร นิลาภรณ์กุล (2564) พบว่า การพัฒนาทักษะทางการเงินควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินที่ดีและการเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน จะประสบความสำเร็จความมั่นคงทางการเงินได้

2) การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านให้ความรู้ท่านเกี่ยวกับเงินที่นำมาใช้จ่ายในช่วงเกษียณอายุ ควรมาจากจากช่วงวัยทำงานเป็นหลัก และสร้างความรู้การวางแผนทางการเงินเพื่อไว้ใช้จ่ายหลังจากเกษียณอายุ เนื่องจากเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ทั้งด้านการเงิน ร่างกาย จิตใจ และสังคม (Hessel, 2016)

วิธีการของแนวทาง สถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเกี่ยวกับการวางแผนลดหย่อนภาษีอย่างเป็นระบบ และการบริหารเงินบำนาญและเงินก้อนที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Oteng et al. (2024) ผลการศึกษาพบว่า การบริหารการเงินเตรียมความพร้อมทางการเงินล่วงหน้า ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตหลังเกษียณ การวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบตั้งแต่อยู่ในวัยทำงานมีความมั่นคงทางการเงินและมีทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า

3) การสร้างวินัยทางการเงิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาสร้างความรู้วางแผนการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลและไม่ฟุ่มเฟือยให้กับท่านอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันคุ้มครองเงินฝาก (2023) ได้อธิบายเกี่ยวกับวางแผนชีวิตให้ดีด้วยพระมิตทางการเงิน การจัดการความรู้ด้านการเงินอย่างเป็นระบบ เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความมั่นคงทางการเงินในระดับบุคคลส่งผลต่อสถานะการเงินในระยะยาว

วิธีการของแนวทาง สถานศึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสรรสัดส่วนการเงินอย่างเป็นระบบ การกำหนดสัดส่วน 2:1 (ใช้จ่าย:ออม) และไม่ก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ทฤตมณ ชีกิ่ง และคณะ (2563) ได้อธิบายว่าวินัยทางการเงินเป็นแนวทางในการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่ครอบคลุม รายได้ รายจ่าย และการออม มีเป้าหมายเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและไม่ก่อหนี้สินเกินความสามารถในการชำระคืน

4) การเริ่มต้นการออมและการลงทุน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านให้ความรู้เรื่อง เงินฝากบัญชีออมทรัพย์ สำหรับเงินสำรองฉุกเฉิน เนื่องจากยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเริ่มต้นออมและลงทุนเป็นก้าวสำคัญสู่อิสรภาพทางการเงิน โดยการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ระยะสั้นและระยะยาว สำหรับเงินสำรองฉุกเฉิน โดยเก็บเงิน

ให้เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย 3-6 เดือน ในบัญชีที่เข้าถึงได้ง่าย โดยการหักเงินออมอย่างน้อย 10-20% ของรายได้ ก่อนนำไปใช้จ่าย (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก, 2023)

วิธีการของแนวทาง คือ สถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจเริ่มต้นจากการประเมินและวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ พัฒนาบุคลากรโดยจัดเชิญผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนในหลายรูปแบบ เช่น ประกันชีวิตและประกันสะสมทรัพย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับ จันทะสุก ลาตสะอาดและคณะ(2561) เสริมแนวคิดนี้ว่า เงินออมเพื่อการลงทุนอยู่ในรูปแบบของกองทุนประเภทต่างๆ หรือการเปิดบัญชีหลักทรัพย์ลงทุนโดยตรงในตลาดหุ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนทางการเงินในระยะยาว

5) การเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านจัดอบรมพัฒนาวางแผนการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน อย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จะเห็นได้ว่า สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษายังขาดการให้ความสำคัญพัฒนาการวางแผน พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงิน ซึ่งเป็นหลักการบริหารการเงินส่วนบุคคลเบื้องต้น

วิธีการของแนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อดิจิทัลและสิ่งพิมพ์ หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเงิน การออม และการลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยต้องพงศ์ พงษ์พานิช (2567) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การเพิ่มพูนสร้างความรู้ทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล โดยเฉพาะในด้านการออมและการลงทุน ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีจะสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าคนที่ไม่การวางแผนการเงิน

6) การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านอบรมพัฒนาทักษะการมองหาโอกาสเพิ่มรายได้จากการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องมาจากขาดการส่งเสริมพัฒนาทักษะการมองหาโอกาสเพิ่มรายได้จากการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ ที่เป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินให้แก่บุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันคุ้มครองเงินฝาก (2023) เกี่ยวกับการกระจายความเสี่ยง (Diversification) ในการวางแผนทางการเงิน ซึ่งช่วยลดความผันผวนของรายได้รวมและเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว โดยเฉพาะในช่วงวัยเกษียณที่แหล่งรายได้หลักจากการทำงานประจำได้สิ้นสุดลง

วิธีการของแนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับแนวคิดของธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) พบว่า การหาแหล่งรายได้เสริมมีความสำคัญในหลายมิติ เป็นเครื่องมือในการบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความหลากหลายของแหล่งรายได้ (Income Diversification) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการกระจายความเสี่ยงผ่านการสร้างช่องทางรายได้หลายทางกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน และการสร้างรายได้เสริมยังมีประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาทักษะและศักยภาพส่วนบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ ยงยุทธ ยะบุธธง (2564) การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาเป็นหนึ่งวิธีการที่ใช้ทดลองสำหรับการพัฒนานวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เกิดคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของด้านอาชีพของครู

7) การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาพัฒนาความสามารถของท่านในการระบุหนี้สินที่ต้องชำระได้อย่างชัดเจน เนื่องจาก ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสถานะทางการเงิน หนี้สินที่ต้องชำระและการหักเงินออมก่อนนำไปใช้จ่าย (pay yourself first) เพื่อการจัดการหนี้สินที่เหมาะสม

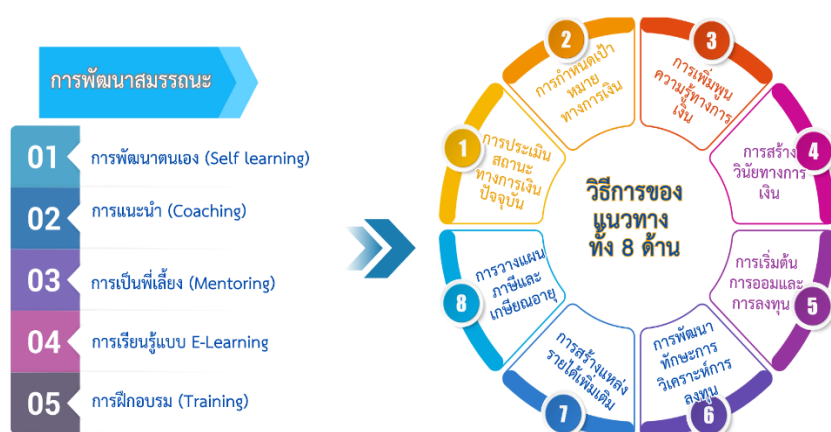
วิธีการของแนวทาง สถานศึกษาจัดอบรมการพัฒนาทักษะการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริหารจัดการเงินจัดสรรเป็นสัดส่วนของรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ประภาพร กิจดำรงธรรม และจิรายุ หายตระกูล (2566) ได้อธิบายไว้ว่า การประเมินความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสถานะปัจจุบันกับเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญให้เหมาะสมกับความเป็นจริง และสามารถระบุหนี้สินและการคำนวณค่าใช้จ่ายประจำเดือน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนการเงินที่มีประสิทธิภาพ

8) การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับแรกจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาของท่านสร้างความรู้เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ที่ลงทุนได้ เช่น ขาดทุน กำไร เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ที่ลงทุนช่วยในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการวิเคราะห์การลงทุนนั้นให้ผลตอบแทนเป็นกำไรหรือขาดทุน

วิธีการของแนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อดิจิทัลและสิ่งพิมพ์ หรือการขอคำปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ที่มีความสนใจการติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัย ปรียานันท์ ช่วยบุตตา (2565) พบว่าในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย การลงทุนจึงเริ่มต้นจากความสามารถในการรับรู้และเลือกรับข้อมูลทางการเงินที่น่าเชื่อถือ และการลงทุนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรับข้อมูล แต่ยังรวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงินให้เข้ากับสถานการณ์ของเศรษฐกิจในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในด้านการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ควรมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 วิธีการและแนวทางพัฒนา 8 ด้าน ดังนี้ 1) การประเมินสถานะทางการเงินปัจจุบัน 2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน 3) การเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน 4) การสร้างวินัยทางการเงิน 5) การเริ่มต้นการออมและการลงทุน 6) การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์การลงทุน 7) การสร้างแหล่งรายได้เพิ่มเติม 8) การวางแผนภาษีและเกษียณอายุ ดังรูปภาพที่แสดงต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยประโยชน์

จากผลการวิจัย พบว่า การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และการวางแผนภาษีและเกษียณอายุ มีความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกัน โดยการวางแผนเกษียณเป็นเป้าหมายทางการเงิน จัดอันดับความสำคัญทางการเงิน สร้างวินัยทางการเงิน และวางแผนสิทธิประโยชน์ทางภาษี เกิดความมั่นคงทางการเงิน และวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายควบคู่กับการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง

จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาควรจัดอบรมการพัฒนาทักษะการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความรู้การจัดสรรสัดส่วนเงินอย่างเป็นระบบ และพัฒนาตนเองด้านทักษะด้านอาชีพ สร้างแหล่งรายได้อื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการประเมินผลการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาไปใช้ หรือ ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำคู่มือการดำเนินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการเงิน การออม และการลงทุน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ หรือสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- จันทะสุก ลาดสะอาด, โรจนา ธรรมจินดา และ สุจรรย์พินธ์ สุวรรณพันธ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), 124-138.
- ณฐมน เพิ่มสุข และ นภาพร นิลภรณ์กุล. (2564). ทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิชาชีพครูในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์ เทิร์นเอเชีย*, 11(1), 68-82.
- ต้องพงศ์ พงษ์พานิช. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินของลูกค้ายานยนต์ในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 16(2), 35-45.
- ทฤฒมน ชี้กิ่ง, กุลบุตร โกเมนกุล, สุมาลี สว่าง และ ภูริพัฒน์ ชาญกิจ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของข้าราชการ กองบัญชาการกองทัพไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 18(1), 72-87.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ประภาพร กิจดำรงธรรม และ จิรายุ หาญตระกูล. (2566). ความรู้ทางการเงินส่วนบุคคล ทักษะคิด และพฤติกรรมการจัดการทางการเงินส่วนบุคคล. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 21(2), 53-73.

- ปริญนันท์ ช่วยบุตดา. (2565). ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการลงทุนที่นำไปสู่เป้าหมายในชีวิตของประชากร Generation Y ในเขตจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(3), 349-361.
- ยงยุทธ ยะบุญจง. (2564). การบริหารสถานศึกษาแห่งการสร้างสรรค์นวัตกรรม. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. (2023). *วางแผนชีวิตให้ดี ด้วยพื้ระมิตทางการเงิน. บทความการให้ความรู้ด้าน การเงินการธนาคาร*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2568, จาก <https://www.dpa.or.th/annual-report>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2567 และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2568, จาก <https://ops.moe.go.th/policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์สถิติศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *รายงานการดำเนินงานเดินหน้าขับเคลื่อนแก้ไขปัญหานี้สินครู พร้อมรับฟังข้อร้องเรียน ผลักดันสถานีแก้หนี้ช่วยเหลือในเชิงพื้นที่*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://ops.moe.go.th>
- สุชานุช สุขเสวี และคณะ. (2565). ทักษะคติและพฤติกรรมการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. *วารสารราชชนครินทร์*, 19(2), 31-40.
- อารีย์ แฝ้วสกุลพันธ์. (2561). การวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณอายุของอาจารย์ไทยในสถานศึกษาเอกชน ระดับอุดมศึกษาฝั่งธนบุรี. *วารสารการวิจัยกาละลองคำ*, 10(1), 27-37.
- Oteng, B., Mensah, R. O., & Frimpong, A. (2024). Financial Security of Tutors in Ghanaian Colleges of Education; A Pre-Retirement and Post-Retirement Analysis. *Cogentrts & Humanities*, 11(1).
- Boyatzis, R. (1982). *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York: John Wiley & Sons.
- Cheeking, T., Komenkul, K., Sawang, S., & Chankit, P. (2020). Factors That Influence the Financial Discipline of Officers of Royal Thai Armed Forces Headquarters. *Modern Management Journal*, 18(1), 72-87.
- OECD. (2022). *Financial Competence Framework for Adults in the European Union*. Brussels: European Commission.

- Hessel, P. (2016). Does Retirement (Really) Lead to Worse Health Among European Men and Women Across All Educational Levels? *Social Science & Medicine*, 151, 19-26.
- Peungposop, N., Wilailak, L., & Charoensuk, O. (2023). The Indebtedness and Debt Repayment Capability of Civil Service Teachers in Thailand. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 19(2), 19–29.